

historical non-recognition. The article emphasizes a shift in Israel's stance towards Russia amid geopolitical changes, recognizing the importance of balancing history with contemporary realities. Simultaneously aware of potential repercussions of Russia's anger, Israel refrains from direct support to Ukraine and restricts arms supplies, eliciting criticism for its moral choice in light of Russian aggression.

Keywords: Israel, Ukraine, Russia, security, hard power, invasion, weapons, aid, bilateral relations, foreign policy, national interests, Russian-Ukrainian war.

<https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series22.2023.33.06>

УДК 327.8:323.2 (485)

Максим Гончар,

аспірант кафедри філософії, соціології та політології,
Державний торговельно-економічний університет
ORCID: 0000-0002-3080-5665, email: m.honchar@knute.edu.ua

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА ПОЛІТИЧНУ СТАБІЛЬНІСТЬ ТА НАЦІОНАЛЬНУ БЕЗПЕКУ: ДОСВІД КОРОЛІВСТВА ШВЕЦІЯ

У статті проаналізовано вплив соціальних мереж на суспільство, зокрема вивчається рівень викликів та загроз, перед якими постають уряди країн, що змушені реагувати на нові реалії цифрового світу. Описано вплив цифрового виміру протистояння в російсько-українській війні та швидке перетворення інформації на зброю протягом військових дій. Простежено факт зростаючої ролі соціальних мереж у структурі безпеки та оборони сучасних країн. На прикладі Королівства Швеції висвітлено, як соціальні мережі поступово стають важливим фокусом у стратегічних планах та оборонних і урядових документах Швеції. Проаналізовано основні загрози та виклики, які відзначає шведський уряд як такі, що спричинені соціальними мережами та кампаніями з дезінформації громадян у них. Відзначено комплекс заходів з інформаційної безпеки у Швеції: від створення спеціальних агенцій з протидії кібератакам до відновлення програм протидії пропаганді часів Холодної війни.

Ключові слова: соціальні мережі, інформаційна безпека, кібербезпека, інформаційні операції, дезінформація, «тотальна оборона».

Вступ. 13 червня 2023 р. видання «Європейська правда» опублікувала коротку новину про те, що уряд Швеції допомагає Україні у веденні інформаційної боротьби. В статті зазначається, що представник одного з відділів Управління психологічного захисту Швеції повідомив про таємну роботу з посилення спроможності українських відомств у протистоянні російським інформаційним операціям («Європейська правда», 2023). Ця новина (як і багато інших подібних) лишилася малопомітною в загальному потоці інформаційних повідомлень про український спротив російській агресії, розгорнутій із новою широкомасштабною силою у лютому 2022 р. Водночас це повідомлення – один зі сигналів про те, що в цифровому середовищі посилено розгортається інший вимір російсько-української війни: в цій війні сторони оперують інформацією у військових цілях. Це перевірка на міцність суспільства, стійкість інституцій та політичні системи одне одного. Очевидним є той факт, що соціальні мережі та важливість спеціальних операцій в них досягли небаченого раніше рівня для обох сторін.

У зазначеному контексті дослідницький інтерес становить узагальнення того досвіду та напрацювань союзників України в їх роботі зі соціальними мережами під час ситуацій політичної нестабільності, війни чи природних катаклізмів, що й склало мету пропонованого нижче аналізу. Для аналізу було використано стратегічні урядові документи та документи відповідних безпекових інституцій, які регулюють політику Швеції в питанні функціонування соціальних мереж. Корпус цих документів та

аналітичних звітів є в кожній з європейських країн, ба більше, на рівні Європейського Союзу також відбувається постійна робота над вдосконаленням підходів та стратегій роботи зі соціальними мережами та цифровими сервісами.

Для подальших досліджень залишається відкритим питання: в який спосіб соціальні мережі з інструменту міжперсональної комунікації перетворилися на дієву зброю і важливий елемент усієї системи європейської безпеки.

Завданнями статті є уявлення підходів Швеції до забезпечення стійкості та політичної стабільності в умовах зростаючих викликів інформаційного суспільства та глибокого проникнення соціальних мереж у політику, військо, у також у повсякденне життя громадян як суб'єктів політики.

Методологічною основою статті є загальнонаукові підходи аналізу та синтезу. Використано історичний підхід для узагальнення шведських підходів до інформаційної безпеки. Здійснено контент-аналіз наявних стратегічних документів Швеції та їх вплив на формування політик, які впорядковують питання соціальних мереж у цій державі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У широкому контексті протидії інформаційним операціям і захисту національного медіапростору присвячені праці українських дослідників В. Конаха, О. Лазоренко та інших аналітиків Національного інституту стратегічних досліджень. Окрім того, соціальні мережі вивчаються через призму їхнього впливу на політичне життя та демократичні процеси Чуприною Л., Матійчиком М., Саханем О., Руденком А., Даньком А. Дослідженнями ролі та впливу соціальних мереж на політичні системи займаються західні вчені, серед них варто згадати Дж. Такера, М. Мецгера та П. Барберру, Б. Макконелла, П. Сінгера та Е. Брукінга.

Результати та дискусії. Тривалий час засобами комунікації були теле- та радіомовлення, за допомогою яких мовники в односторонньому порядку передавали інформацію глядачам чи слухачам. Оскільки характеристики мовників відрізняються, починаючи від тих, які сильно прив'язані до держави, до тих, які є дуже незалежними, зміст висвітлення тієї самої події є різним. Водночас, інформація спрямовується одновекторно – від відправника до одержувача. Поява соціальних мереж радикально трансформувала спосіб поширення інформації: користувачі можуть коментувати, ділитися аудіовізуальним контентом та обмінюватися даними в дуже стислий проміжок часу. Наприклад, початкова місія фейсбуку, яка дещо змінилася на початку свого існування, полягала в тому, що це утиліта для об'єднання людей, створення соціальних зв'язків, обміну інформацією між людьми, створення спільнот і створення відкритішого світу (Reagan, 2009). У цьому оцифрованому соціальному світі факти стають предметом обміну думками, вчорашні односторонні знаходять джерело політичної та соціальної поляризації, дезінформація поширюється в шість разів швидше, ніж в аналоговому світі, а суспільство стає все більше роз'єднаним (Vosoughi & Aral, 2018). Легкість обігу неправдивої, безпідставної та оманливої інформації, в умовах зростаючого впливу цього інструменту на політику та безпеку держави, обумовлює необхідність осмислення та упередження існуючих загроз, створених цифровим середовищем. Швидкість обігу дезінформації в соціальних мережах спричиняє наслідки, які неможливо було прослідкувати в епоху телебачення та газет: події в одній частині світу спричиняють хвилю інформаційних атак та спекуляцій в іншій його частині.

Соціальні мережі впевнено конкурують зі «старими» медіа за увагу користувачів. Прикладом, який унаочнює, що соціальні мережі можуть заступати традиційне телебачення – це звільнення ведучого американського каналу Fox News, Такера Карлсона (Barr & Ellison, 2023). Ведучий відзначився поширенням суперечливої інформації в ефірі своєї вечірньої телепрограми. Т. Карлсон ретранслював контраверсійні ідеї про те, що

напад натовпу на Капітолій 6 січня 2022 р. був «спровокований урядом» та, наприклад, підважував важливість вакцинації під час пандемії коронавірусу. Крім того, ведучий був прихильником теорій змов і підтримував ксенофобську ідею «великої заміни білого населення» США (Barr, 2021). У 2022 р. його шоу транслювалося у прайм-таймі, і в середньому, збирало біля телеекранів 3,3 мільйони глядачів (Barr & Ellison, 2023). Зі звільненням Т. Карлсона, ретрансляція ним дезінформації громадян не завершилася, адже зовсім скоро він оголосив, що продовжить своє шоу на базі соціальної мережі «Твіттер». Перший епізод був опублікований в червні 2023 р. В 10-ти хвилинному епізоді Т. Карлсон встиг звинуватити Україну в «підриві» Каховської дамби, обґрунтовуючи це тим, що українці вже були причетні до «підриву» Північного потоку раніше. Окрім того, в цьому короткому відео він говорив про «прольоти НЛО над Америкою» і засудив медіа, котрі «не приділяють цьому достатньо уваги», стверджуючи, що секретність – це спосіб контролю і управління населенням (Carlson, 2023). Станом на червень 2023 р. перший епізод шоу має 119 мільйонів переглядів і майже мільйон уподобань. Таким чином, перехід Т. Карлсона в соціальні мережі дозволив зберегти йому значний запас медійності та впливу на широкую аудиторію.

Оманлива, хибна чи неперевірена інформація, таким чином, продовжує поширюватися з більшою ефективністю, ніж це було на телебаченні. Маємо визнати, що інформаційна безпека в соціальних мережах, в найближчі роки, напряду впливатиме на національну безпеку усіх країн зі значним проникненням інтернету в повсякденне життя. В тому числі й успіх України в оборонній війні проти Російської Федерації безпосередньо залежить від перемоги в цифровому середовищі. Думка західних суспільств залежить від тих наративів, які домінують, зокрема, у соціальних мережах. І той образ України, який є видимим для європейських чи американських громадян, зумовлює матеріальну та технічну підтримку України. Адже демократичні уряди зобов'язані рахуватися із думкою своїх громадян. Саме тому досвід європейських урядів у розробці системної протидії дезінформації в цифровому просторі може бути корисним для подальшої побудови такої системи в Україні.

На початку статті йшлося про те, що шведські відомства допомагають українському уряду у протидії атакам на українські державні інституції, підтримують Україну в протистоянні кампаніям з дезінформації громадян. Розглянемо детальніше, яким чином побудована система реагування на ці виклики у Швеції.

Насамперед варто відзначити, що протидія інформаційним війнам є важливим елементом державної політики Швеції: це питання є фокусом спеціальних відомств і міністерств. На сайті Міністерства оборони Швеції можна знайти пряму мову Улофа Скуга на брифінгу Ради Безпеки ООН від 8 лютого 2018 р. Ця промова стосується загроз міжнародному миру та безпеці, спричинених терористичними актами. У ній шведський представник наголошує, що запобігання насильницькому екстремізму залишається критично важливим і має розглядатися як довгострокове завдання, над яким Швеція працює як всередині країни, так і в міжнародному полі. Важливим є і інший аспект цієї промови шведського посла: він звертає увагу, що використання терористами інформаційно-комунікаційних технологій і соціальних медіа викликає все більше занепокоєння і є серйозним викликом для держави, адже впоратися із цим явищем необхідно ефективно, але не порушуючи повагу до прав людини чи верховенства права. У. Скуг відзначає, що Швеція зобов'язана захистити громадян, одночасно забезпечуючи глобальне підключення до мережі та відкритий, вільний, безпечний потік інформації. Ті самі права, які люди мають офлайн, також повинні бути захищені онлайн, зокрема й свободу вираження поглядів (Skoog, 2018).

Питання інформаційної та цифрової безпеки також є частиною проактивної стратегії Міністерства оборони Швеції. Періодично відомство публікує інформацію стосовно дезінформації, яка поширюється в соціальних мережах. Один з прикладів, на який відреагувало Міністерство – це поширення чуток і дезінформації про те, що шведські соціальні служби викрадають дітей-мусульман без законних підстав. Відомство повідомляє, що кампанія триває від зими 2021 р. і загрожує безпеці дітей, адже через недовіру мусульманських общин до представників держави діти можуть не отримати належної опіки, а співробітники соціальних служб вже отримували погрози. Для нас цікава й інша сторона цього звіту, де йдеться про те, що Міністерство оборони доручає розробити засоби протидії цій інформаційній кампанії спеціальним інституціям – Шведському агентству психологічного захисту та Агентству з питань надзвичайних ситуацій (MSB). Обидва відомства на постійній основі готують матеріали та стратегічні документи, які покликані захищати шведських громадян перед обличчям сучасних інформаційних небезпек («Swedish Psychological Defence Agency», 2023).

Агентство з питань надзвичайних ситуацій відповідає за допомогу суспільству в підготовці до великих аварій, криз і наслідків війни. З метою заглиблення в особливості роботи цього відомства з інформацією та соціальними мережами можна проаналізувати «Комплексний план із кібербезпеки 2019-2022», оприлюднений Агентством. У звіті наголошено, що інформаційна та кібербезпека – це відповідальність кожного та кожної в суспільстві. Цей план має 77 пунктів, які покликані зміцнювати безпеку цифрового середовища та захищати шведське суспільство. План визначає шість стратегічних пріоритетів, які уряд Швеції визначив найважливішими в сфері цифрової безпеки:

- забезпечення систематичного та комплексного підходу до заходів із кібербезпеки;
- підвищення безпеки мереж, продуктів і систем;
- розширення спроможності запобігати, виявляти та протидіяти кібератакам і подібним інцидентам;
- підвищення можливостей запобігання та протидії кіберзлочинності;
- підвищення рівня освіченості громадян та сприяння розвитку експертності;
- розширення міжнародного співробітництва («Swedish Civil Contingencies», 2019).

Ці пріоритети, вочевидь, розширюють безпекову рамку, закладену в шведську доктрину «Тотальної оборони», відновлену королівством у 2015 р. Концепція з'явилася в часи Холодної війни, з урахуванням потенційного конфлікту з країнами Варшавського договору, та мала на меті підготувати й залучити все суспільство до протидії силам ворога. Навіть нова переосмислена версія цієї оборонної концепції передбачає, що кожен у віці від 16 до 70 років може бути задіяним у протидії супротивнику. Напад Росії на Україну в лютому 2022 р. пришвидшив шведські інвестиції в переозброєння сил оборони та її курс на приєднання до НАТО (Ministry of Defence», 2021).

Важливо, що оновлена шведська концепція «Тотальної оборони» враховує нові загрози, пов'язані з кіберпростором і значним рівнем оцифрування соціального життя. Одним із ключових прийомів потенційного противника, згідно цієї доктрини, є використання нових засобів масової інформації та соціальних мереж для ведення психологічної боротьби. Тому відновлення концепцій часів холодної війни потребує додаткового зосередження на психологічному захисті суспільства від пропаганди, яка має на меті послабити волю шведського суспільства до спротиву. Для досягнення бажаного ефекту в різних екстремальних умовах, включно із війною, важливою є робота зі суспільною свідомістю та готовністю протистояти дезінформації ще до початку таких криз. Тому не дивно, що серед інструкцій про те, як підготуватися до перших найважчих

днів військового конфлікту, шведська влада вчить громадян, як не потрапити в оману фейковими новинами (Bryant, 2022).

Додатково, для реалізації стратегічних оборонних доктрин, у королівстві працюють профільні структури, котрі забезпечують роботу з громадянами на різних рівнях. Однією із таких інституцій є Агентство з питань надзвичайних ситуацій (MSB), яке в 2015 р. оприлюднило документ з назвою «Інформаційна безпека – тренди 2015: шведська перспектива». По суті, це документ, що покликаний окреслити рамку того, як держава діє в сфері інформаційної політики, які загрози та виклики має. З цього документу ми розуміємо, що для шведського уряду інформаційна безпека – це завжди про консенсус із іншими цінностями. Документ визначає, що інформаційна безпека нині належить не до сфери наукової зацікавленості технологіями, а є потужним інструментом для осіб, які формують управлінські рішення та є відповідальними за сектор безпеки та оборони («Swedish Civil Contingencies Agency», 2015).

Автори документу відзначають, що суперечливі цілі та неможливість діяти шляхом простих рішень, в галузі інформаційної політики, зумовлюють складність управління та вимагають нових підходів до роботи з інформацією. Одна з найважливіших візійних змін у підході до функціонування соціальних мереж, це примітка про те, що відбувається поступове зміщення акцентів у роботі з соціальними мережами: від захисту економічної та соціальної діяльності, притаманному більш мирному часу, до більш глобальних викликів, які загрожують національній безпеці (від втручання у вибори до проведення кібератак на об'єкти критичної інфраструктури). У питанні інформаційної безпеки шведські посадовці роблять акценти не лише на захисті мереж від вірусів або збереженні таємниць: вони розглядають цифрове середовище та соціальні мережі як життєво-важливий для функціонування суспільства інструмент, який підвищує конкурентоспроможність економіки та є міцною основою процвітання держави.

Одна з важливих частин доповіді присвячена геополітичному виміру інформаційної безпеки. Автори документу достатньо широко описують виклики нової реальності, в якій соціальні мережі та дезінформація існують поряд із військовими конфліктами, електоральними циклами та протестними рухами. Інформаційні операції в соціальних мережах відтепер доповнюють військові дії, йдеться насамперед, про анексію Криму Російською Федерацією в 2014 р. Відзначається, що вагому частину в успішності цієї операції зіграли саме спеціальні інформаційні операції, а найближчий схожий приклад застосування мереж та дезінформації можна було зустріти в часи активності Ісламської держави. Таким чином, в Агентстві з питань надзвичайних ситуацій Швеції визнають, що перетворення інтернету та соціальних мереж на своєрідний вид зброї зумовлює нові правила гри у міжнародній політиці:

1. Інформаційні операції, в яких інтернет-пропаганда поєднується з дипломатією, традиційними військовими діями, введення противника в оману – стали звичним явищем у збройних конфліктах.

2. Кібершпигунство та кіберсаботаж є частиною «набору інструментів політики безпеки» у все більшій кількості країн.

3. Збільшення можливостей для вільної та неконтрольованої комунікації через Інтернет призвело до негативної реакції в багатьох країнах зі спробами ізолювати їхні національні мережі від Інтернету.

Ще один важливий висновок з аналізу цього документу – це всеохопність питання інформаційної безпеки і впливу соціальних мереж на суспільство. Окрім військового та політичного аспектів, що цікавить нас найбільше, автори зупиняються на потенційних ризиках для бізнесу та підприємництва, загрозах міжнародної злочинності, яка також

інтегрується в нову цифрову реальність, складнощі для законодавців, що їх викликають питання приватності, зберігання даних і загалом питання дотримання основних принципів демократії та свободи слова. Ці всі виклики та небезпеки, описані ще в 2015 р., органічно призвели до того, що шведський уряд демонструє системний підхід у протидії новим цифровим загрозам. Представники різних урядових структур Швеції відзначають, що держава зараз стикається зі зростаючою загрозою терактів та потенційних гібридних атак на шведське суспільство, включаючи хакерські атаки та кампанії в соціальних мережах. Відродження доктрини «Тотальної оборони», про що йшлося вище, один із багатьох елементів державної системи безпеки, в якому вже враховуються небезпеки із цифрового простору (Sundelius, 2023). Разом із тим, шведські урядовці поновили роботу і над «психологічним захистом» населення.

У питанні психологічного захисту громадян Швеція накопичила достатньо великий досвід, в силу того, що держава не була членом НАТО, але в часи ідеологічного протистояння з СРСР – опонента зі силою, що значно переважала, представляла табір демократичних урядів. Від початку поява «психологічного захисту» була відповіддю на психологічну війну, яку ворог потенційно міг вести проти шведів у часи війни. Саме в часи Холодної війни і виник термін «психологічний захист», який в основному використовується у Швеції. По суті, його поява тісно пов'язана із бажанням влади відійти від дещо застарілого і, часто негативного терміну – пропаганда, який за часи Другої світової війни та німецького нацистського режиму обріс яскраво негативними конотаціями (Rossbach, 2017).

Цей шведський «винахід», вперше представлений урядовим звітом у 1953 р., виявився вдалим рішенням – достатньо гнучким для того, щоб протягом років захистити фундаментальні принципи свободи і суверенітет Шведського Королівства. Концепція психологічного захисту має три основні компоненти, які відповідно до зовнішнього контексту можуть змінювати свою важливість. Ці три компоненти:

– протидія обману та дезінформації, включно з поширенням чуток і пропаганди або будь-яких дій, які може вчиняти супротивник під час розгортання психологічної війни;

– забезпечення стійкої та постійної можливості для урядів і владних органів безперешкодно доносити важливу інформацію населенню, включно зі ситуаціями криз та військових дій;

– сприяння посиленню волі громадян до захисту Швеції (Rossbach, 2017).

Вочевидь у профільних відомствах Королівства Швеція існує чітке розуміння того, що без комплексних заходів із психологічного захисту населення протидіяти супротивнику на полі бою буде надзвичайно складним завданням. Будуючи сучасну систему безпеки в Швеції, влада намагалася враховувати досвід комунікації під час Другої світової війни, який не завжди був вдалим, з важливою метою – уникнути звинувачень в намаганні маніпулювати суспільною думкою чи в спробах поширювати «пропаганду». Адаже навіть в мирний час, у Швеції є поширеною практика проведення навчань не лише у вигляді військових маневрів, але й інформаційної роботи з громадянами в соціальних мережах («Swedish Civil Contingencies Agency», 2011). Однією із таких форм підготовки громадян є тренування з психологічного захисту. Протягом 1970-80-х рр. такі заходи відбувалися з певною частотою і їх метою було підвищити обізнаність шведського суспільства про заходи, котрі проводять в рамках роботи концепції «Тотальної оборони». Навіть зважаючи на досить мирні часи, урядовим агентствам доводилося стикатися зі звинуваченнями у веденні пропагандистської діяльності. Разом із тим, добре розуміючи, що супротивник може вести психологічну війну різними засобами та методами, використовуючи сучасні технології, шведські структури з психологічного захисту постійно

експериментують зі способами ефективної взаємодії зі своїми громадянами – від проведення прямих етерів і пресконференцій про хід тренувань в 1950-х рр., до сучасних комунікаційних кампаній у соціальних мережах.

Профільна агенція з психологічного захисту завершила свою роботу в 2008 р. Завершення Холодної війни, разом із розпадом Варшавського блоку та Радянського Союзу призвела до стабілізації безпекової ситуації, проте перерва в його роботі була недовгою. Не зважаючи на збройну агресію Російської Федерації проти Грузії в 2008 р., європейські країни не ставили собі за пріоритет роботу з психологічного захисту населення. Разом із тим, відчутний вплив на шведську політку в цьому питанні спричинила анексія Криму Російською Федерацією. Саме із 2014 р. Швеція розпочала перебудовувати та оновлювати систему «Тотальної оборони», комбінувати класичні військові заходи разом зі заходами щодо психологічного захисту населення (Bryant, 2022). Вже в наступному 2015 р. Агенція із питань надзвичайних ситуацій опублікувала великий звіт про тренди в інформаційній безпеці, який ми розглядали вище. Поступова активізація іноземних держав в цифровому просторі змусила Швецію розпочати роботу з відновлення нової Агенції з психологічного захисту ще в 2016 р., але остаточне закріплення її важливої функції в системі оборони Швеції відбулося одразу після широкомасштабного російського вторгнення в Україну в лютому 2022 р.

Висновки. Побудова ефективної системи безпеки в Україні має продовжуватися в умовах російсько-української війни. Сучасні підходи до забезпечення психологічного захисту населення в умовах криз та військових конфліктів мають бути системними та працювати на загальну оборону держави. Шведський приклад доводить нам, що робота зі соціальними мережами та інформацією в цифровому вимірі має значення не лише у воєнний час. Йдеться про постійне вдосконалення комунікації між державою та громадянами, адже інформаційний вплив на суспільство може здійснюватися і в цілком мирний час. Шведські урядові структури реагують на ці виклики активно, постійно адаптуючи свої стратегічні документи, проводячи дослідження і створюючи спеціалізовані агентства, котрі захищають демократію та безпеку громадян, зокрема, і у соціальних мережах.

Прямий вплив російської пропаганди та її надзвичайна активність довкола всього, що пов'язано із Україною останні десятиліття, доводять, що в українській системі безпеки захист громадян від дезінформації, їх здатність протистояти інформаційним операціям у мережі та посилення уваги до психологічного захисту – має стати одним зі стратегічних і центральних елементів усієї багатоскладової системи оборони. Наявність розроблених політик, регулярних навчань для громадян і міжвідомча взаємодія, можливо створення спеціалізованих агенцій з питань психологічного захисту – є запорукою політичної стабільності та реалізації задуму інтеграції України в євроатлантичний простір. Швеція – це лише одна з країн Європейською Союзу, яка все більше уваги звертає на соціальні мережі та їх вплив на власну безпеку. Схожі напрацювання відбуваються як на рівні всієї європейської спільноти, так і на рівні інших національних урядів.

Взаємодія Швеції з українськими спеціалістами є одним із позитивних сигналів про те, що така робота зараз ведеться і в Україні. Така система роботи із соціальними мережами, з високою ймовірністю, може спрямовуватися на локальні та глобальні завдання одночасно, адже скоординована та осмислена система працює на забезпечення волі громадян до захисту, ба більше, вона здатна просувати інтереси України у світовому контексті.

Проведений аналіз стратегічних документів Королівства Швеція демонструє значущість соціальних мереж у системі безпеки цієї країни. Шведський уряд розуміє, що

інформаційний простір королівства є не надто великим – це зумовлено кількістю населення країни, разом із тим, більшість населення користується тими чи іншими соціальними мережами. Відтак, відродження самих лише оборонних практик часів Холодної війни є недостатнім. Новітні технології завжди стають зручним засобом ведення інформаційних воєн, а відтак робота з ними та осмислення їхньої нової ролі, через програмні та стратегічні документи, має провадитися в режимі реального часу.

Використані джерела:

1. Швеція надає допомогу Україні для боротьби в інформаційному просторі. (2023, червень, 13). Європейська правда. <https://www.eurointegration.com.ua/news/2023/06/13/7163568/>
2. Reagan G. The Evolution of Facebook's Mission Statement (2009, July 13). Observer. <https://observer.com/2009/07/the-evolution-of-facebooks-mission-statement/>
3. Vosoughi S., Roy D., Aral S. (2018). The spread of true and false news online. Science. Volume 359, Issue 6380, 1146-1151. <https://www.science.org/doi/10.1126/science.aap9559>
4. Barr J., Ellison S. (2023, April, 24) Tucker Carlson is out at Fox News after Dominion lawsuit disclosures. The Washington post. <https://www.washingtonpost.com/media/2023/04/24/tucker-carlson-leaves-fox-news/>
5. Barr J. (2021, May, 14) Fox News viewers are getting mixed messages about whether to take the coronavirus vaccine. The Washington post. <https://www.washingtonpost.com/media/2021/05/14/fox-vaccine-mixed-message/>
6. Carlson T. [@TuckerCarlson] (2023, June 7). Ep.1. [Video attached] [Tweet]. Twitter. <https://twitter.com/TuckerCarlson/status/1666203439146172419?cxt=HHwWhoC8nebMxZ8uAAAA>
7. Government offices of Sweden. (2018). Statement by Ministry for Foreign Affairs Swedish statement at the UN Security Council Briefing on Threats to international peace and security caused by terrorist acts, 2018. [Statement]. Swedish Ministry for Foreign Affairs. <https://government.se/statements/2018/02/swedish-statement-at-the-security-council-briefing-on-threats-to-international-peace-and-security-caused-by-terrorist-acts/>
8. Government offices of Sweden. (2023, February, 6). Government taking strong action against disinformation and rumour-spreading campaign, 2023. [Press release]. <https://government.se/press-releases/2023/02/government-taking-strong-action-against-disinformation-and-rumour-spreading-campaign/>
9. Swedish Civil Contingencies Agency (MSB). (2019). Comprehensive cyber security action plan 2019–2022. <https://www.msb.se/siteassets/dokument/publikationer/english-publications/comprehensive-cyber-security-action-plan-2019-2022---march-2019.pdf>
10. Sweden Ministry of Defence.(2021). Main elements of the Government bill Totalförsvaret 2021–2025/Total defence 2021–2025. <https://www.swedenabroad.se/globalassets/ambassader/nederlanderna-haag/documents/government-bill-totalforsvaret-20212025.pdf>
11. Bryant M. (2022, February, 6). Sweden returns to cold war tactics to battle fake news. The Guardian. <https://www.theguardian.com/world/2022/feb/06/sweden-returns-to-cold-war-tactics-to-battle-fake-news>
12. Swedish Civil Contingencies Agency (MSB). (2015). Information Security – trends 2015: A Swedish perspective. <https://www.msb.se/siteassets/dokument/publikationer/english-publications/information-security--trends-2015-a-swedish-perspective.pdf>
13. Sundelius B. & Eldeblad J. (2023) Societal Security and Total Defense: The Swedish Way. National Defense University Press. 2023. Vol. 10, No. 2. C.99-111.
14. Rossbach N. Psychological Defence: Vital for Sweden's Defence Capability. The Swedish Defense Research Agency. No. 7. 45-53. <https://www.foi.se/rest-api/report/FOI%20MEMO%206207>.
15. Swedish Civil Contingencies Agency (MSB). (2011). Social media in exercises. <https://www.msb.se/siteassets/dokument/publikationer/english-publications/social-media-in-exercises.pdf>

References:

1. Shvetsiia nadaie dopomohu Ukraini dlia borotby v informatsiinomu prostori. (2023, cherven, 13). Yevropeiska pravda. (2023, June, 13). [Sweden provides assistance to Ukraine to fight in the information space]. Yevropeiska pravda. <https://www.euointegration.com.ua/news/2023/06/13/7163568/> [in Ukrainian]
2. Reagan G. (2009, July 13) The Evolution of Facebook's Mission Statement. Observer. <https://observer.com/2009/07/the-evolution-of-facebooks-mission-statement/>
3. Vosoughi S., Roy D., Aral S. (2018). The spread of true and false news online. Science. Volume 359, Issue 6380, 1146-1151. <https://www.science.org/doi/10.1126/science.aap9559>
4. Barr J., Ellison S. (2023, April, 24) Tucker Carlson is out at Fox News after Dominion lawsuit disclosures. The Washington post. <https://www.washingtonpost.com/media/2023/04/24/tucker-carlson-leaves-fox-news/>
5. Barr J. (2021, May, 14) Fox News viewers are getting mixed messages about whether to take the coronavirus vaccine. The Washington post. <https://www.washingtonpost.com/media/2021/05/14/fox-vaccine-mixed-message/>
6. Carlson T. [@TuckerCarlson] (2023, June 7). Ep.1. [Video attached] [Tweet]. Twitter. <https://twitter.com/TuckerCarlson/status/1666203439146172419?cxt=HHwWhoC8nebMxZ8uAAAA>
7. Government offices of Sweden. (2018). Statement by Ministry for Foreign Affairs Swedish statement at the UN Security Council Briefing on Threats to international peace and security caused by terrorist acts, 2018. [Statement]. Swedish Ministry for Foreign Affairs. <https://government.se/statements/2018/02/swedish-statement-at-the-security-council-briefing-on-threats-to-international-peace-and-security-caused-by-terrorist-acts/>
8. Government offices of Sweden. (2023). Government taking strong action against disinformation and rumour-spreading campaign, 2023. [Press release]. Prime Minister's Office. <https://government.se/press-releases/2023/02/government-taking-strong-action-against-disinformation-and-rumour-spreading-campaign/>
9. Swedish Civil Contingencies Agency (MSB). (2019). Comprehensive cyber security action plan 2019–2022. <https://www.msb.se/siteassets/dokument/publikationer/english-publications/comprehensive-cyber-security-action-plan-2019-2022---march-2019.pdf>
10. Sweden Ministry of Defence.(2021). Main elements of the Government bill Totalförsvaret 2021–2025/Total defence 2021–2025. <https://www.swedenabroad.se/globalassets/ambassader/nederlanderna-haag/documents/government-bill-totalforsvaret-20212025.pdf>
11. Bryant M. (2022, February, 6). Sweden returns to cold war tactics to battle fake news. The Guardian. <https://www.theguardian.com/world/2022/feb/06/sweden-returns-to-cold-war-tactics-to-battle-fake-news>
12. Swedish Civil Contingencies Agency (MSB). (2015). Information Security – trends 2015: A Swedish perspective. <https://www.msb.se/siteassets/dokument/publikationer/english-publications/information-security--trends-2015-a-swedish-perspective.pdf>
13. Sundelius B. & Eldeblad J. (2023) Societal Security and Total Defense: The Swedish Way. National Defense University Press. 2023. Vol. 10, No. 2. C.99-111.
14. Rossbach N. Psychological Defence: Vital for Sweden's Defence Capability. The Swedish Defense Research Agency. No. 7. 45-53. <https://www.foi.se/rest-api/report/FOI%20MEMO%206207>.
15. Swedish Civil Contingencies Agency (MSB). (2011). Social media in exercises. <https://www.msb.se/siteassets/dokument/publikationer/english-publications/social-media-in-exercises.pdf>

Maksym Honchar,

PhD student, State Trade and Economic University

Impact of Social Media on Political Stability and National Security:

Experience of the Kingdom of Sweden

The article analyzes the impact of social media on society and describes the level of challenges and dangers that governments of other countries are faced and forced to consider within the above-mentioned challenges of the digital world. The article dwells upon an influence of the digital dimension of the confrontation in the Russian-Ukrainian war and the rapid transformation of information into weapons during

the war. The observed fact of the growing role of social networks in the structure of security and defense of modern countries is stated as well. Using the example of the Kingdom of Sweden, it is highlighted how social media are gradually becoming an important focus in strategic plans and defense and government documents of Sweden. The article analyzes main threats and challenges identified by the Swedish government which were caused by social media and citizen disinformation campaigns. The set of information security measures in Sweden is noted, from the creation of special agencies to counter cyberattacks to the restoration of Cold War era counter-propaganda programs.

The Swedish example proves to us that working with social media and information in the digital dimension is important not only in times of war. Today it is about constant improvement of communication between the state and citizens, because informational influence on society can be exerted even in completely peaceful times. Swedish government structures respond to these challenges actively, constantly adapting their strategic documents, conducting research and creating specialized agencies that protect democracy and the security of citizens, in particular, and social media as a whole. The direct influence of Russian propaganda and its extraordinary activity around everything related to Ukraine during the last decades prove that in the Ukrainian security system – the protection of citizens from disinformation, their ability to resist information operations on the network and increased attention to psychological protection should become one of the strategic and central elements of the entire multi-component defense system. The presence of developed policies, regular training for citizens and interdepartmental interaction, the possible creation of specialized agencies for psychological protection – are a guarantee of political stability and the realization of the idea of Ukraine's integration into the Euro-Atlantic space.

The analysis of the strategic documents of the Kingdom of Sweden demonstrates the importance of social networks in the security system of this country. The Swedish government understands that the information space of the kingdom is not too large – this is due to the number of the country's population. At the same time, the majority of the population uses one or another social network. Therefore, the revival of the defense practices of the Cold War alone is not enough. The latest technologies always become a convenient means of waging information wars, so working with them and understanding their new role, through programmatic and strategic documents, should be done in real time.

Keywords: *social media, information security, cyber security, information operations, disinformation, «total defense».*